

AL CORREDOR D'ASSEGURANCES, en el temps de la fam, li fan falta estímuls personals i professionals que queden fora dels límits que exigeix l'època. Que són subversius, com a mínim. La Legió és el cos militar d'elit que a Ramon Borrull li va permetre l'ensinistrament que li calia per sobreviure. Hi va anar per fer-se perdonar tot el que s'havia de fer perdonar i en va sortir com un expert apassionat per les armes i les mentides. La feina al despatx del seu pare, sobre els porxos de la plaça Major de Sant Mateu, és el trampolí perfecte per experimentar encara més amb el perill, per jugar brut si convé i amb qui sigui. Se sent capaç de tot i aquesta ocupació és l'única eina que té per mantenir-se en l'estraperlo, el negoci que li permet viure, sobretot quan el comptador de difunts per compte propi ha començat a marcar per sobre de zero.

És un dia qualsevol de finals de primavera. Assegut a la taula del despatx, el seu pare ja l'espera que entri. Així que el veu, diu:

—Bon dia. Hem de parlar —amb el to que Ramon li coneix tan bé.

—Quina n'ha passat, ara? —diu mentre li salta l'espurna de la curiositat.

—Ahir, mentre eres fora, va cridar-me Faustí, lo de l'asseguradora de Castelló. Té un conegut de Vila-real que mou quartos, un collidor de taronja, Llorenç Fabregat. No fa gaire van trobar un tio seu, ja gran, mort a casa. Algú va escanyar-lo. La Guàrdia Civil ha carregat la mort a un germà de Llorenç, Daniel, que va desaparèixer fa dos mesos. Lo cas és que aquest Llorenç vol trobar son germà, però no se'n vol saber res de la policia. Segons m'ha dit Faustí, si s'arriba a demostrar que el que ha desaparegut té alguna relació amb aquesta mort, l'Estat li confiscarà la part de l'herència que li toca, que és considerable: unes quantes finques del bo i millor de tarongerar, cases al poble i una alqueria, dipòsits d'estalvis i accions del Banc de València i tot. Molts de diners. En canvi, si aquest Daniel renunciés a la seua part, se veu que l'altre germà l'ajudaria amb una suma perquè se n'anés a França.

—I per què se n'hauria de fiar, aquest Daniel, de les intencions de son germà, si no és preguntar massa? —inqui-reix el jove Borrull amb escepticisme.

—Li valdria més. Fa mig any que el van amollar de la presó, gràcies a les gestions de son germà. I al cap de quatre mesos ja ha desaparegut. Segons Faustí, pareix que ha fotut lo camp al maquis i...

—Un altre desgraciat que es busca problemes grossos, ja ho veig —deixa anar Ramon, amb mitja rialla.

—La qüestió és que aquest collidor de Vila-real vol saber on és son germà i està disposat a pagar per trobar-lo. I no poquet. Com que els maquis corren per aquestes muntanyes de per amunt, he pensat que podia interessar-te aquesta

faena. Tu sempre dius que els papers t'avorreixen a morir... —diu el Borrull vell, mentre adreça una mirada d'un paternalisme desenganyat al jove.

—No ho saps bé prou —contesta el fill amb una expressió evasiva, veient-se-les venir.

—Així, posem fil a l'agulla? —li surt el seu pare amb determinació.

—Què s'ha de fer? —pregunta el jove mentre sent com la sang li torna a córrer per les venes.

L'antic notari obre un calaix i en treu uns documents. Els hi dóna i diu:

—Trobar-lo i que firme.

Ramon pren els paperots i se'ls queda mirant un moment. Tenen tot l'aspecte d'una escriptura notarial: paper timbrat de l'Estat i text picat a màquina amb força traça; només hi falten els segells preceptius i el nom del notari a l'espai en blanc que s'ha deixat per fer-hi referència. Està datat a Castelló de la Plana el gener de 1949. Ja té decidit que l'encàrrec li interessa, però no vol fer la impressió que està disposat a acceptar-lo sense més. Fer firmar uns documents amb la data i la fe notarial falsejades per fer-los córrer després no representa cap contrarietat. Al capdavall, la veritat és un concepte vague que sembla haver-se amagat sota les pedres al fons dels barrancs més profunds. La legalitat feta a punta de pistola es mereix uns documents falsos i encara més: sàrries de dinamita sota el cul dels que van a cavall. No vindrà d'uns paperots de més o de menys. Sobretot si han passat per les mans de Vicent Borrull, exnotari de Sant Mateu, avui proscrit pels manaires de la cosa i els malparits que miren de prosperar acomodant-s'hi.

—De quants de diners estem parlant? —inquireix Ramon com pensatiu.

—Cent mil pessetes pels papers firmats i el parador de Daniel Fabregat. Que son germà s’hi pugue posar en contacte. A cobrar en mà, una part per començar a treballar i la resta en acabar.

—Si una vegada resolt s’han d’entendre entre ells...

—Si hi hagués alguna faena més a fer, ja li presentariem los nostres honoraris —contesta Vicent, amb una mirada expressiva.

—Entesos. Miraré què s’hi pot fer. Tot sigue pel bon nom del despatx —s’hi torna el fill, corresponent a la complicitat.

Decideixen que el primer que cal fer és una visita a l’interessat. En primer lloc per certificar que la proposta va de debò i no hi ha un perill excessiu, encara que aquest aspecte el té prou més en compte el pare que no pas el fill. En segon lloc per recollir la informació indispensable per començar a buscar. Només a partir del que digui el tal Llorenç del seu germà, podrà fer-se un pensament de per on començar, encara que segons les informacions de Faustí és segur que l’home en qüestió ha passat a la clandestinitat, al maquis.

Un cop aclarits els detalls del que cal fer, Ramon Borrull baixa al corral a treure el Citroën. Li cal passar pel garatge, perquè hi posin oli i gasolina. És un Citroën Traction Avant A7 de 1934, un cotxe atrotinat que seria una carraca total si no hagués estat pels coneixements adquirits a la Legió i les seves atencions. Malgrat els quinze anys que té, és un cotxe fiable i dur que acusa el pas del temps, però que encara no ha acabat de prestar els seus serveis.

Torna a casa per la maleta: dues mudes per si cal fer nit en el viatge a Vila-real. Una investigació d’aquella mena se sap quan comença però no quan acaba. Pot ser cosa de dues nits o de dos mesos. Hi afegeix l’arma que li va donar

el seu pare per a la primera feina: l'assumpte dels camioners morts a Ulldecona, que va servir-li per estrenar-se en el negoci de l'hampa a mala cara. És una Star M1919 encara més atrotinada que el Citroën. Una autèntica antigalla, però no ha tingut ocasió de canviar-la per la que més li agradaria, una Astra 400 com les que va tenir entre les mans a la Legió. Potser si aquesta feina li surt bé, pensa, podrà adquirir-ne una de segona mà, a bon preu. De moment, ni ha tingut prou temps ni les coses han anat tan a favor per arribar-hi. Però tot és posar-s'hi, pensa mentre entafora la munició, tanca la maleta de cartó i surt de l'habitació per acomiadar-se de la mare, que ronseja a la cuina com sempre.

Encara passa un moment pel despatx a recollir les referències que li ha preparat el pare. La cosa és fer cap a Castelló, al despatx de Faustí Solsona, al carrer de Falcó. Vicent Borrull s'hi ha de posar en contacte telefònic durant el matí i així el de Castelló ja n'estarà al cas. Un cop al lloc, Faustí ja deurà haver preparat el terreny perquè Ramon visiti per primera vegada Llorenç Fabregat, a Vila-real. Segons el resultat de l'entrevista, pare i fill han quedat de parlar-se per telèfon, al tard, per quedar entesos sobre el que cal fer.

Vicent Borrull està íntimament decidit a obrir al fill les portes de casa perquè se'n vagi com més lluny millor. S'ha convertit en un veritable problema per a la seva pròpia seguretat. Un problema més gros del que va representar la derrota de la Guerra Civil. I ara no té ni tan sols la possibilitat d'equivocar-se de bàndol com va passar el 1936. Després del pas per la Legió, Ramon ha canviat de caràcter. És una persona totalment diferent. Té les idees molt clares i cap intenció de compartir-les. Així que l'ha deixat ocupar-se d'un cas greu com ha estat, fa quatre mesos, el dels camioners de Batiste

Monfort d'Albocàsser, Ramon ha actuat pel seu compte, sense atendre per res les seves consignes, i el resultat està prou a la vista. Els diaris van anar plens unes setmanes dels assassinats que van tenir lloc a Vinaròs. Només que en evidenciar-se les males pràctiques del falangista aquell que va aparèixer mort a la fonda del carrer de Ponent al costat de la madam del local, els mateixos manaires del règim s'havien afanyat a censurar el fet i derivar l'interès periodístic cap a altres temàtiques no tan perjudicials per als seus interessos. Ramon s'ha negat a parlar-ne, del cas dels camioners morts, que d'altra banda va resoldre amb diligència, però el seu pare ja s'ha format una idea prou aproximada de com van anar les coses a continuació només llegint el diari. Quan ho va comprendre, va deixar de parlar-ne. No és qüestió de conèixer coses que, al capdavant, arribat el moment, només podrien servir per arruïnar-lo també a ell. Ramon té prou edat i mala hòstia per valer-se pels propis mitjans. És penós haver de moure's sempre en la clandestinitat, però quan no hi ha possibilitat d'elegir, tota actuació està justificada. Per això les coses van com van. Per tant, pensa l'exnotari de Sant Mateu mentre intenta dominar-se perquè tot sembli normal, com si no passés res, és millor que Ramon es dediqui de ple al que sap fer: resoldre males passades sense més conseqüències, arreglar comptes descomptats i fer passar algú altre per l'adreçador si molt convé, tot amb la màxima discreció i efectivitat, brandant la pistola, aquella sindicalista que tan bons serveis va prestar a la causa republicana, i que ara per circumstàncies històriques de la vida continua tan efectiva com el primer dia. Vicent Borrull hi pensa mentre sent com el fill surt al carrer, engega el Citroën, fa sonar les portes del vehicle i comença a rodar. El bramul del motor s'allunya carrer de València enllà, fins a perdre's.

Quan l'atura al carrer de Falcó de Castelló, el Citroën ja té un dit de pols que li difumina la lluentor dubtosa del negre de la carrosseria. Fa un dia radiant de finals de maig i la calor comença a batre fort. Borrull baixa del vehicle amb les mànigues arromangades i la camisa feta un acordió. A causa de la pols de la carretera, ha fet el viatge amb les finestres tancades. En passar les Coves de Vinromà l'habitable ja era un forn i ha hagut d'aturar-se a acomodar-se la vestimenta.

Faustí Solsona ocupa un despatx d'un primer pis, en una casa que fa bona fila, en ple centre de la capital provincial. El rep ell personalment i el fa passar al despatx, que tampoc no és cap cosa de l'altre món, decorat amb un mal gust molt del moment. Per començar, aquest Faustí, a Borrull, no li fa el pes. La broma que fa sobre el cas, al de Sant Mateu no li fa cap gràcia. L'altre se n'adona i intenta canviar de to. És un rata prim i pentinat enrere, amb les entrades al descobert. Gasta una brillantina que li deixa el cabell llis, lluent i emmidonat. No se'n vol saber res dels negocis que Borrull faci amb Llorenç Fabregat perquè ell, deixa clar a la primera ocasió, en té prou amb la comissió que cobra per buscar qui se n'ocupi.

—D'acord —li deixa anar Borrull—. Anem a vore aquest senyor Fabregat i ja tindràs la faena enllestida.

És vora migdia. Per iniciativa de Borrull, se n'hi van amb el seu cotxe. Havent-hi entrat, Solsona ha fet un comentari admiratiu sobre el vehicle. Li agradaria tenir-ne un com aquell. Espera comprar-se'l quan la cosa de les assegurances comenci a prendre vela. Amb aquella carestia, que ja dura anys, no hi ha manera de fer rutllar el negoci. Borrull es fa el pensament que millor no entrar en els detalls de la professió. El mercat de les assegurances és un erm i cadascú es busca la

vida com pot. No és qüestió de donar a conèixer els recursos propis per molt que Faustí sigui de confiança del despatx de Sant Mateu. Així que, quan surten de la ciutat enfilant l'avinguda de València, Borrull s'adona que Solsona ha agafat el fil del monòleg i decideix limitar-se a deixar-lo parlar i assentir de tant en tant mentre para compte de la carretera. Qualsevol informació, per desenfocada que sigui, li ha de ser de profit. Si més no per conèixer el tipus de gent amb qui se les heu. Però Faustí no entra en gaires detalls sobre els Fabregat. Es limita a parlar dels tarongerars que la família té al terme de Vila-real i de les dificultats que passa el sector després de la gelada de fa quatre anys, que va devastar els arbres i la capacitat productiva del sector. És un mal moment per a l'economia de Vila-real. Les exportacions van estroncar-se i l'empobriment assota encara més els que no tenen res per portar al plat. No té gaire estona per aprofundir en la temàtica perquè el trajecte entre Castelló i Vila-real són quatre passes comparat amb la correguda des de Sant Mateu.

Llorenç Fabregat els espera a casa seva, al centre de Vila-real. Els atén en un despatxet que hi ha a l'entrada, amb una finestra festejadora que dóna al carrer. La cordialitat entre ell i Faustí es limita a la transacció que porten entre mans. Es coneixen de no fa gaire o, en tot cas, Borrull no hi percep una confiança sòlida, sinó tan sols el tracte correcte però cautelós que es puguin dispensar dos negociants que busquen exclusivament el profit. Té una mirada dura, calculadora, Llorenç Fabregat, tot i ser una persona de planta discreta. No vesteix la brusa dels llauradors de la Plana, i això que és un dia de cada dia. Deu ser un collidor dels que trepitja fort, que mira pel negoci sense treva, que no deu permetre's el més mínim luxe.